

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

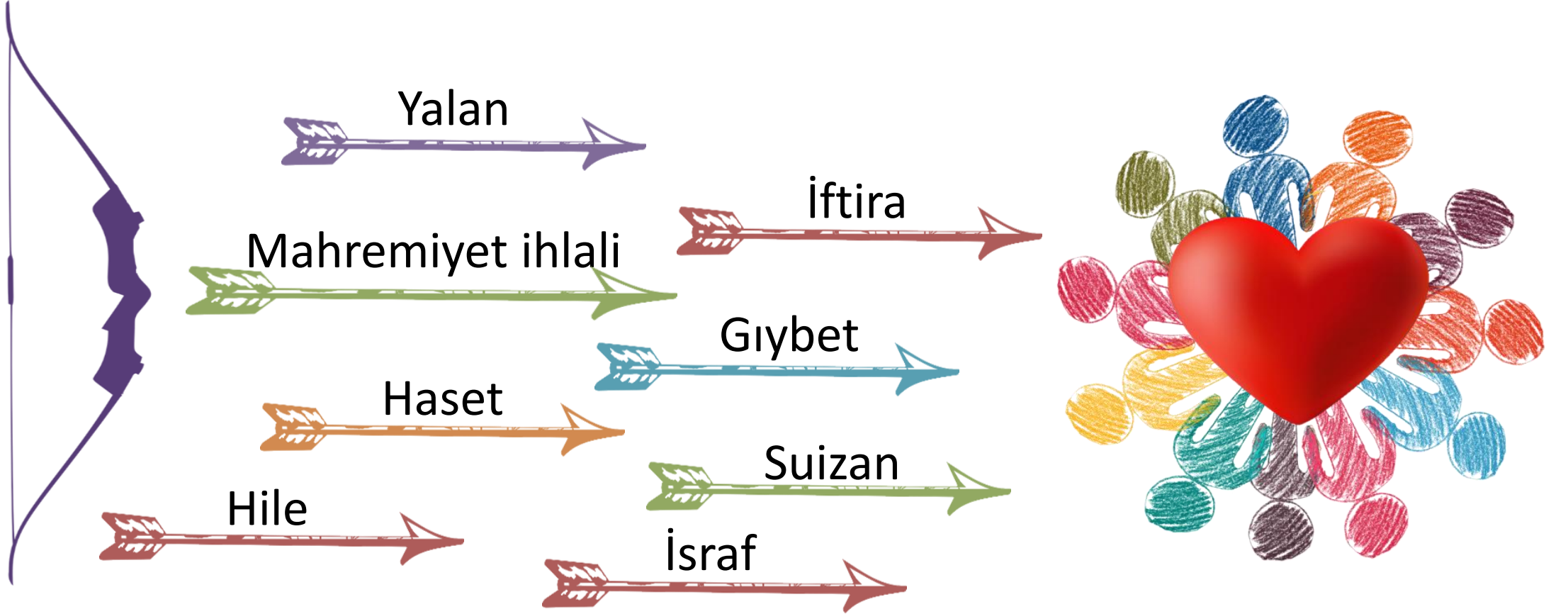
10. SINIF

4. ÜNİTE: AHLAKİ TUTUM ve DAVRANIŞLAR

**İSLAM AHLAKINDA YERİLEN BAZI DAVRANIŞLAR:
GIYBET, HASET, SUİZAN, HİLE, İSRAF**

Neler Öğreneceğiz?

- İslam ahlakında yerilen bazı davranışlar
- **Gıybet, haset, suizan, hile ve israfın tanımı**
- Kur'an-ı Kerim'den gıybet, haset, suizan, hile ve israfın yasaklanmasına dair ayetler
- Hz. Peygamber'in, (s.a.v.) yerilen davranışlardan kaçınılması konusundaki tavsiyeleri

Gıybet

- Gıybet; bir insanın arkasından **hoşlanmadığı şekilde konuşmak**, bunu başkalarına aktarmaktır.
- Konuşulan şeyin gerçekte olması yapılan şeyin gıybet olmasını **değiştirmez**.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyuruyor ki:

“...Gıybet, kardeşini hoşlanmadığı bir şeyle anmandır. buyurdu...; Söylediğin şey eğer onda varsa gıybet etmişsindir. Şayet yoksa ona iftira etmiş olursun.”

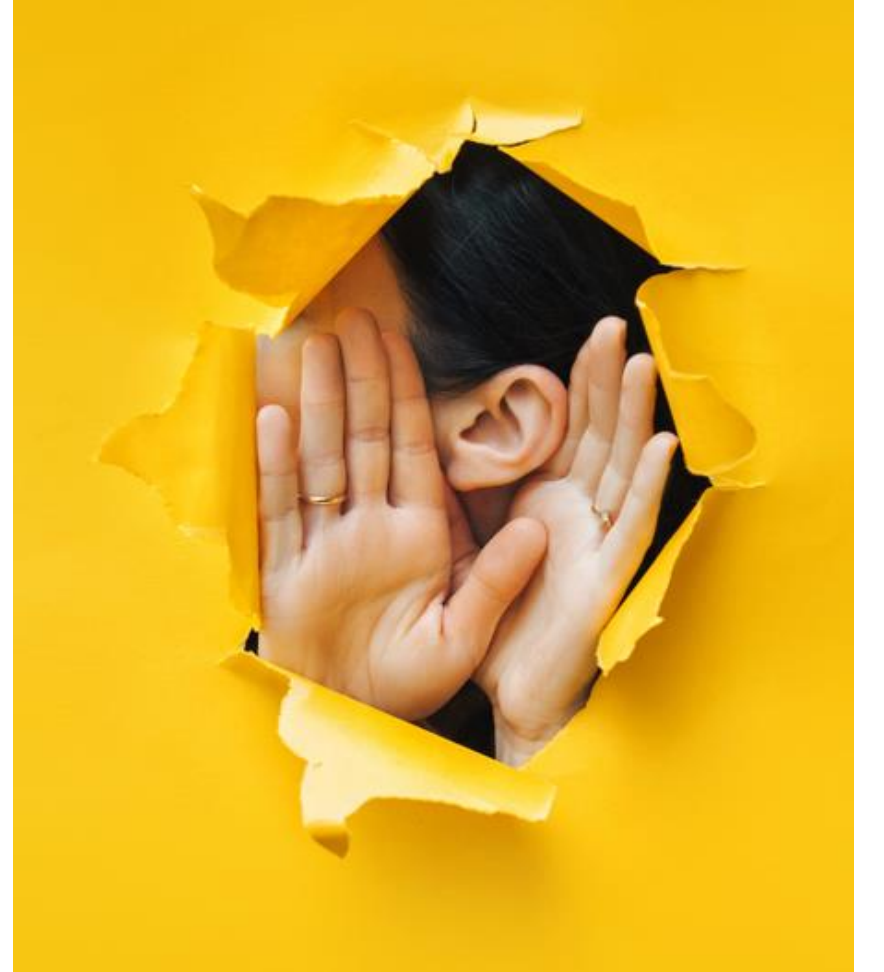
(Ebû Dâvûd, Edeb, 35.)

Gıybet etmek bir kişilik ihlalidir ve insanın onurunu zedeler. İnsanlar arasında küskünlük, kin ve huzursuzluğa neden olur.

Rabbimiz buyuruyor ki:

“... Birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bundan tiksindiniz değil mi!...”

(Hucurât sûresi, 12. ayet.)

Haset

- Haset; **kıskançlık** ve **çekememezlik**dir.
- Bir kimsenin sahip olduğu imkanları kıskanmak, bu imkanların ortadan kalkmasını istemek anlamına gelir.
- Ya da **'Onda olmasın bende olsun.'** şeklinde bir tutum takınmaktır.

Haset

Bencillik dengelenmediği zaman haset ortaya çıkar.

Kişi haset etmeyi bırakmazsa kendi benliğine zarar verir.

Gıybet ve dedikodu gibi kötülüklere bulaşır.

Haset manevi anlamda iyilikleri tüketir.

Kişinin iyi amellerini yok edip onu manevi iflasa sürükler.

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:

***“Hasetten (kıskançlıktan) sakının!
Çünkü ateşin odunu yakıp
tükettiği gibi haset de iyi amelleri
yakar, bitirir.”***

(Ebû Dâvûd, Edeb, 44; İbn Mâce, Zühd, 22.)

Rabbimiz buyuruyor ki:

***“Kıskandığı vakit kıskanç kişinin
şerrinden sabahın Rabbine
sığınırım.”***

(Felak suresi, 5. ayet.)

- İnsanda başkalarına **gipta etme** ve **imrenme** isteği vardır.
- İyi ve güzel şeylere imrenmek dinî anlamda yanlış bir şey olmayıp normal bir tutumdur.

Hz. Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:

“(İki kimseye imrenilir) Biri, Allah’ın kendisine verdiği malı hak yolunda harcayan kimse; diğeri, Allah’ın kendisine verdiği ilim ve hikmete göre karar veren ve onu başkalarına öğreten kimsedir.”

(Buhârî, Zekât, 5; Müslim, Müsâfirîn, 268.)

Suizan

- Zan; kesin olmayan bilgiye dayalı hüküm vermektir. İslam bilginleri zannı iki kısma ayırmışlardır:
- **Suizan**, bir kişi hakkında kötü düşünmek ve kötü kanaate sahip olmaktır.
- **Hüsnüzan** ise insanlar hakkında iyi düşünmektir.

- Suizan İslam düşüncesine göre **ahlaki zayıflıktır.**
- Suizan insanın kalbinde ortaya çıkan **olumsuz duygudur.**
- Bu duygu terbiye edilmediğinde **düşünce ve davranışa sirayet eder.**

“Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar günahtır...”

(Hucurât suresi, 12. ayet.)

“Zandan sakının çünkü zan yalanın ta kendisidir.”

(Müslim, Birr, 28.)

Hile

Hile; insanları aldatmak, kandırmak ve karşı tarafı yanıltmaktır. Bu açıdan **doğruluk ve adaletin zıddıdır.**

Kur'an-ı Kerim'de hile yapıp aldatmak **münafıkların özelliği** olarak karşımıza çıkar.

- İnsanları aldatıp kandırmanın altında **maddi hırslar, çıkarlar ve bencillik** gibi nedenler yatmaktadır.
- **Hile** bir toplumda görülmeye başladığında insanlar arasındaki **doğruluk ve güven ilişkileri** zedelenir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

**“Eksik ölçüp tartanların vay haline!
Onlar, insanlardan ölçerek bir şey
aldıklarında tam ölçerler. Kendileri
başkalarına vermek için ölçüp
tarttıklarında ise haksızlık ederler.”**

(Mutaffifîn suresi, 1-3. ayetler.)

Hız. Peygamber (s.a.v.)
buyuruyor ki:

***“...Bizi aldatan, bizden
değildir.”***

(Müslim, İman, 164.)

İsraf

- **İsraf**; tutum ve davranışlarda ölçü dışına çıkmaktır.
- Yaygın olarak maddi olanakları gereksiz yere **tüketmek** ve **savurganlık** anlamında kullanılır.
- İsraf eden kimseye **müsrif** denir.

- İsraf sadece maddi konularla sınırlı değildir.
- İnsanlar gündelik hayatlarında **zaman, emek ve duygu** israfı da yapmaktadırlar.
- İletişim araçlarıyla uzun süre vakit geçirmek zaman ve emek israfıdır.

- İnsan Yüce Allah'ın verdiği tüm nimetlerin kıymetini bilmeli, bunları **ölçülü** şekilde kullanmalıdır.
- Tükenmez sanılan şeylerin bir sonu vardır.

Rabbimiz buyuruyor ki:

“Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arası dengeli bir harcamadır.”

(Furkân suresi, 67. ayet.)

Hz. Peygamber (s.a.v) buyuruyor ki:

"Kibre düşmeden ve israfa kaçmadan yiyin."

(Nesâî, Zekât, 66.)

"...Evet! Akan bir nehirden abdest alıyor olsan bile israf israftır."

(İbn Mâce, Taharet, 48.)

1. Aşağıda verilen ayetlerden hangisi İslam ahlakında yerilen davranışlar hakkında değildir?

- A)** “Ey inananlar! Evlerinizden başka evlere, izin almadan, seslenip sahiplerine selam vermeden girmeyiniz...” (Nûr suresi, 27. ayet.)
- B)** “Kim bir hata veya günah işler, sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa şüphesiz ağır bir iftira suçunu ve apaçık bir günahı yüklenmiş olur.” (Nisâ suresi, 112. ayet.)
- C)** “Onlar gayba inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar.” (Bakara suresi, 3. ayet.)
- D)** “...Birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bak bundan tiksindiniz!..” (Hucurât suresi, 12. ayet.)
- E)** “Kıskandığı vakit kıskanç kişinin şerrinden sabahın Rabbine sığınırım.” (Felak suresi, 5. ayet.)

2. Aşağıdaki davranışlardan hangisi İslam'ın yerdiği davranışlardan değildir?

- A) Asılsız bilgi ve haber vermek.
- B) Tecessüste bulunmak.
- C) Suizanda bulunmak.
- D) Tutumlu olmak.
- E) Haset etmek.

Neler Öğrendik?

- İslam dini toplumun huzur ve düzenini bozacak davranışları yasaklamaktadır.
- **Gıybet, haset, suizan, hile ve israf** gibi davranışlar insan ilişkilerini ve toplumsal düzeni olumsuz etkilemektedir.
- Kur'an-ı Kerim'de ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sünnetinde gıybet, haset, suizan, hile ve israf gibi davranışlar yerilerek, insanlar daha **yüksek ahlaki davranışlara** çağırılmaktadır.

Hazırlayan
Halime KARAMAN